

היום נלמד בעזרת ה':

בכורות דף כז

(בעמוד הקודם)

למדנו במשנה - אם אמר לו הכהן בתוך הזמן 'תנהו לי', הרי זה לא יתן לו: אסור לישראל לתת לו את הבכור.

מאי טעמא? אמר רב ששת מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות: אסור לכהן לעזור לישראל בעבודת השדה, כדי לקבל בתמורה את התרומה. (והטעם; יש אומרים כי את המתנות צריך הכהן לקבל דרך כבוד וגדולה, ואין זה דרך כבוד וגדולה אלא דרך בזיון. ויש אומרים משום גזל לאחיו הכהנים).

תנו רבנן: הכהנים המסייעים לישראל בבית הרועים כדי לקבל את הבכורות, והמסייעים בבית המטבחים כדי לקבל את החזה והשוק. וכן הכהנים הלויים והעניים המסייעים בבית הגרנות כדי לקבל את התרומה או המעשרות. אין נותנין להם תרומה ומעשר בשכרן. ואם כן נתנו להם זהו חילול הקודש. ועליהם הכתוב אומר "שִׁחַתְתֶּם" (= שיחתתם את) ברית הלוי".

ואומר: ועוד פסוק "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו". הגמרא עוצרת ושואלת: מאי ואומר? מדוע צריך עוד פסוק? ומשיבה: **וכי תימא וכו':** אולי תחשוב שאין על זה עונש מיתה בידי שמים, בוא ותשמע שעל כך מלמד הפסוק השני.

הברייתא ממשיכה: **ובקשו חכמים לקונסן:** חכמים רצו לקנוס את הבעלים הנותנים תרומות ומעשרות למסייעים להם, שיצטרכו להפריש תרומה פעם נוספת. ומפני מה לא קנסו אותם? מחשש שהם יבואו להפריש מן הפטור על החיוב. משום שהם יחשבו שבגלל שחייבו אותם להפריש פעם נוספת, הפעם הראשונה לא הועילה כלל, וממילא הפירות הללו הם 'טבל', ואז הם יפרישו מהפירות הללו על טבל גמור. והאמת היא שהפירות הללו כבר פטורים מדאורייתא.

ובכולן יש בהן טובת הנאה לבעלים: בכל התרומות והמעשרות, מותר לישראל לקבל טובת הנאה עבור נתינת המעשרות לכהן. כיצד? ישראל שהפריש תרומה מה'כרי' שלו, ופגש אותו ישראל אחר ואמר לו 'קח מטבע סלע, ותן את התרומה לנכד שלי הכהן' (כי הבת שלו התחתנה עם כהן), מותר לעשות זאת.

אבל אם הסבא היה כהן, אסור לו לשלם בשביל שקרוב משפחה שלו כהן יקבל את המעשרות. משום שזה נראה כאילו הסבא 'מסייע בבית הגרנות' כלומר משלם עבור קבלת התרומה לעצמו. עד כאן הברייתא.

קושיא: ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה? מדוע הברייתא (בסוף דבריה) לא אמרה שגם בבכור ובזרוע לחיים וקייבה, מותר לקבל טובת הנאה עבור נתינתם לכהן מסויים? **תירוץ:** אמר לך: התנא של הברייתא יאמר לך - תרומה קדושה בקדושת הגוף, ואי אפשר לחלל אותה, ולכן לא יבוא הנכד לטעות ולחשוב שהסבא שלו חילל את הקדושה שלה כששילם עליה. אבל מתנות כהונה הקדושים בקדושת דמים, והרי הכהן יכול למכור אותם לישראל והישראל לא צריך לנהוג באכילתם בדרך גדולה (כמו שכהן מצווה לנהוג באכילתם, והיינו לאוכלם עלי ובחרדל. כי כאשר מכר אוצם לישראל יצאה הקדושה מהם), ולכן יש חשש שהנכד יחשוב שהקדושה שלהם התחללה על ארבע זוז ששילם הסבא שלו לכהן, ואז הוא יבוא לנהוג מנהג חולין באכילתם. ומשום כך אסור לתת עליהם טובת הנאה.

*

דינים הנוהגים בתרומת חו"ל:

אמר רבא - תרומת חוצה לארץ: במקומות הסמוכים לארץ ישראל גזרו חכמים לתת תרומות ומעשרות. אמנם מכיון שהמעשרות שם נוהגות רק מדרכנן, אין שם איסור של כהן המסייע בבית הגרנות. ואכן רב חמא היה נותן אותם לשמש שלו שהיה כהן.

אמר שמואל - תרומת חוצה לארץ בטילה ברוב: כלומר היא בטלה ברוב (ולא באחד ומאה כתרומה דאורייתא). ובנוסף, מותר לבטל אותה בכוונה. ואכן רבה (שהיה כהן) היה מבטל אותה ברוב ואוכל אותה בימי טומאתו. כי לאחר שהיא התבטלה ברוב, יכולים לאכול אותה זר, או כהן טמא.

רב הונא בריה דרב יהושע: כאשר היה מזדמן לו יין של תרומת חו"ל, הוא היה שופך לחבית ריקה שתי נטלות של יין חולין ונטלה אחת של יין תרומה, ולאחר מכן היה לוקח נטלה אחת מהיין המעורבב שבחבית ושותה. ומכאן ואילך בכל פעם שרצה לשתות מהיין של תרומה, היה שופך נטלה אחת יין של תרומה לתוך החבית, ואז לוקח נטלה אחת מהחבית ושותה.

ואמר שמואל - תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש: מותר לו לאכול את הפירות לפני שהפריש מהם תרומה, ובתנאי שישאיר בסוף קצת מהפירות ויפריש אותם תרומה על מה שכבר אכל.

ואמר שמואל - אין תרומת חוצה לארץ אסורה, אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו: כגון נידה זב ובעל קרי, שאסור להם לאכול תרומה. אבל מי שנטמא במת, מותר לו לאכול אותה.

והני מילי: וכאמור כל זה באכילה, אבל בנגיעה אין איסור לגעת בה למי שטומאה יוצאה עליו מגופו.

אמר רבינא: לפי זה, נידה יכולה להפריש חלה כי מותר לה לגעת בה. והיא תיתן את החלה לכהן קטן לאכול אותה, כי קטן לא יצאה עליו טומאה מגופו, (אמנם הוא הדין שיכולה לתת אותה לכהן גדול שטבל במקוה). אבל לכהן טמא גדול, אסור לאכול אותה (למרות שכבר נגעה בה הנידה).

ואי ליכא כהן קטן: ואם אין כהן קטן, הנידה צריכה לקחת את החלה בשיפוד (כדי שלא תיגע בה), ולזרוק אותה לתוך התנור. ואחר כך היא מפרישה חלה אחרת, כדי שלא תשתכח 'תורת חלה'. כלומר שלא תשתכח מצות הפרשת חלה. ואת החלה הזו יכול לאכול כהן טמא גדול.

רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא: שטו בספינה. הלך רב עמרם להתפנות, ובאה אשה אחת ונכנסה ושאלה את שני החכמים שנשארו בספינה - האם כהן טמא מת יכול לטבול ולאכול תרומת חו"ל לפני שהיה לו 'הערב שמש' - צאת הכוכבים? (שלא כמו תרומת הארץ שאסור לטמא שטבל ביום לאכול אותה, עד 'שיעריב שמשו' בצאת הכוכבים).

אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא - וכי הזאה יש לנו? והרי צריך להזות על טמא מת כדי לטהר אותו. ואם בכל מקרה אין לנו אפשרות לטהר אותו, יהיה מותר לו לאכול אותה בטומאה.

אמר ליה רמי בר חמא לא ליחוש ליה לסבא? האם לא נמתין עד שיבוא רב עמרם כדי לכבד אותו?

אדהכי: בינתיים הגיע רב עמרם, ואמר להם - כך אמר רב, שטמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ. עד כאן הסיפור.

ולית הלכתא כוותיה: אמנם הגמרא מסיקה שאין הלכה כמותו.

דאמר אמר מר זוטרא משמיה דרב ששת: כהן שנטמא מנגיעה בשרץ, טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ לפני הערב שמש. וגם כאן מסיקה הגמרא שאין הלכה כמותו.

*

למדנו במשנה - בכור נאכל שנה בשנה כו':

מדקאמר נולד וכו': מכך שאמרה המשנה 'נולד בו מום בתוך שנתו' משמע שאנו סופרים לו שנה מיום לידתו, ולא הולכים אחר השנה של העולם. כגון אם הוא נולד בניסן והגיע תשרי, אנו לא אומרים שעברה שנה (בגלל שבעולם עברה שנה) אלא יש לו זמן עד ניסן. הגמרא מבררת מניין לנו שסופרים כך את השנה?

דאמר רב יהודה אמר רב: נאמר "לפני ה' אלהיך תאכלנו **שנה בשנה**". ובאיזה מקרה יש לנו שנה שנכנסת לתוך שנה אחרת? תשובה - בשנה של בכור. כי כשאנו מונים לבכור שנה מיום לידתו, כבר עוברת שנה אחרת בעולם בתוך השנה שלו.

דבי רב תנא: בבית המדרש של רב לומדים מהפסוק "**שנה בשנה**" דבר אחר. לומדים שמותר לאכול את הבכור יום אחד בשנה זו, ויום אחד בשנה הבאה. דהיינו שאם שחט אותו ביום האחרון של השנה שלו, מותר לו לאכול אותו ביום הזה (שהוא היום האחרון של השנה), וביום הראשון של השנה הבאה. והפסוק בא ללמד אותנו שבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (הוא הלילה שבין שני הימים).

קושיא על בית מדרשו של רב:

קושיא: **דבי רב מנא להו?** אם הם לומדים מהפסוק הנ"ל דבר אחר, מניין להם המקור שסופרים לבכור שנה מיום לידתו ולא שנת העולם? **תירוץ:** **ילפי מקדשים:** הם לומדים זאת משאר קודשים הקרבים רק בני שנה, שמונים להם שנה מיולם לידתם. **קושיא:** **וקדשים גופייהו מנלן?** מה המקור שלהם? **תירוץ:** **אמר רב אחא בר יעקב - אמר קרא "כבש בן שנתו" - שנתו שלו ולא שנה של מנין עולם.**

קושיא על רב (כפי שאמר רב יהודה בשמו):

ורב, נאכל לשני ימים ולילה אחד מנא ליה? מניין לו? והרי הוא לומד מהפסוק הנ"ל לשנת בכור! **תירוץ:** **נפקא ליה וכו':** נאמר בבכור "ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין". הפסוק הקיש את בכור לחזה ושוק של שלמים, ללמד שכמו ששלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד.